

Ergative and verb agreement in Jowsheqani

Esfandiar Taheri

Abstract

Jowsheqani is a central Iranian language, spoken in the city of Jowsheqan in the northern Isfahan. Jowsheqani is ergative with respect to verb-agreement since the past transitive verb agrees with object in person, number and gender. The purpose of this article is to investigate how past transitive verbs agree with object in ergative construction, and how the split ergative is conditioned. The findings of this article show that the past transitive verb in the ergative construction agrees with object in gender when object occurs as a noun or pronoun. With respect to person and number, it agrees with the object that occur as independent or enclitic pronoun. But also the past verb can mark an object that has not a reference in the sentence. Jowshaqani, generally, exhibit what is known as split ergativity, since the ergative construction is found only in clauses using tenses based on the past stem of the verb.

Keywords: ergative, verb agreement, Jowshaqani, Iranian languages

Extended Abstract

1. Introduction

Ergative, which is one of the characteristic features of most Iranian languages, is a construction in which the subject of an intransitive verb is marked the same as the object of a transitive verb, while the agent of a transitive verb is marked differently. Ergative in Iranian languages has two forms, case marking and verb agreement. If the Ergative involved is a case, then the subject and object are typically described as being in an absolute or direct case, while the agent is in an oblique or ergative case. Verb agreement Ergative appears with the past tenses of transitive verbs, where the verb agrees with its object in terms of person, number, or gender. In Iranian languages, the ending that shows such agreement is often removed, and the past transitive verbs are often used without any ending. But in some Iranian languages including Jowshaqani, past transitive verbs retain an ending that agrees with the object. This article examines how the

1. Assistant Professor, in Iranian Languages, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
(e.taheri@fgn.ui.ac.ir)

transitive verbs agree with objects in Jowshaqani and how it is used in terms of splitness of ergativity.

2. Theoretical Framework

Ergative is used to describe a grammatical pattern in which the subject of an intransitive clause is treated in the same way as the object of a transitive clause, and differently from a transitive subject. Ergative is thus complementary to the familiar grammatical pattern of accusativity, in which one case (nominative) marks both intransitive and transitive subjects, with another case (accusative) being employed for transitive objects. Many languages have a largely ergative nature, but there always seem to be some traces of accusative organization, while yet other languages show quite a mix of ergative and accusative characteristics. The split between ergative and accusative patterning can be organized along a number of dimensions, and it can span both morphology and syntax. In general, languages with ergative case marking patterns are actually split between ergative and accusative. There is a continuum: some use nearly entirely ergative case marking, whereas in others ergativity is much more limited. A dimension of variation is what conditions the split. Another very common form of a split is between nominal case marking and verbal co-referencing. Split ergativity can also be viewed historically as an intermediate point in a historical evolution. Languages are not statically ergative or accusative. There are fairly well-examined cases of languages changing their features from ergative to accusative and vice versa.

3. Methodology

This article examines the features of ergative in the Jowsheqanii, a central Iranian language spoken in the Jowsheqan City central Iran. The data used in this article are taken from a corpus of Jowsheqani archived at the 'Endangered Languages Archive' (www.elararchive.org). The data are transcribed based on the APA phonetic transcription and glossed in a semi-Persian way of glossing which the meanings are in Persian, while the grammatical features are shown in English.

4. Result and Discussion

As there is no case system in Jowsheqani, the language only uses ergative as verb agreement. It means that the ending of a transitive verb agrees with the object of the sentence in terms of person number or gender. Agreement with gender like: *šūa jan-eš babarda šahr* 'The husband took his wife to the city'. In addition to gender, present conjugation in ergative construction can also mark the number and person of the object, if the object appears as pronoun: *dast-e man bagat o ba-š-bard-am* 'He took my hand and took me'. But the ending can

also mark an object that has no reference in a sentence: *nona ke šoam ba-šuhosnâ-am* 'Where I went, they put me to sleep'. It should be noted that Jowsheqani exhibits what is known as split ergativity. It is generally said that in Iranian Languages the ergative is used only in sentences that have a past tense, while the data in the corpus show that in Jowshaqani ergative is also used with distant future: *pâyiz ke bae iyye-mun komi kašt* 'When autumn comes, we will plant barley', and irrealis: *aga kâmâ-mun zunâ ke ba-mun vâta kom bâ* 'If we had known, we would have said'.

5. Conclusions and suggestions

Considering that Jowsheqani marks the gender of the verb only in the third person singular, the verb can only mark the singular object. This subject can be a feminine noun that is mentioned in the sentence, or a feminine pronoun. But sometimes the female subject does not have a formal reference in sentence, but it is a semantic characteristic that the verb of the sentence agrees to. In addition to gender, verb agreement in ergative construction can also mark the number and person of the object. That is, the ending of the verb agrees to the object. But such agreement is done when the object itself is not mentioned as a noun in the sentence, because person and number are features of the pronoun, and the ending of the verb agrees to the object that occurs in the form of a free or enclitic pronoun. The ending may not have an object reference and the ending itself marks the pronominal object of the verb without being co-referenced. Regarding the splitness of the ergative, and how is conditioned by tense or aspect or voice, considering the use of the ergative in the future and irrealis which is formed by past stem, it cannot be said that the ergative in Jowsheqani is used on the past tense. The correct expression is that it is used in all constructions that are made with the past stem.

Select Bibliography

- Borjian, H. The dialect of Jowshaqan, part one: phonology, morphology and syntax. *Iran and the Caucasus* 2010; (14): 83-116.
- Corbett, G. G. Agreement: terms and boundaries. In *The Role of Agreement in Natural Language*. Proceedings of the 2001 Texas Linguistic Society Conference. Austin, Texas. 2003; 109-122
- Dixon, R. M. Ergativity. Cambridge University Press. 1994.
- Manning, C. D. Ergativity, in Brown, K. (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Elsevier Science, 2006; 4: 210-217.
- Payne, J. Ergative Construction, in Yarshater, E. (ed.), *Encyclopedia Iranica*, 1998; VIII: 555-558

- Steele, S. Word order variation. A typological study. Universals of human language, (ed.) by JH Greenberg, CA Furgeson, and EA Moravcsik. Syntax. 1978; 4: 585-623
- Taheri, E. Documentation of Jowshaqani, a central Iranian language. 2017. www.elararchive.org
- Windfuhr, G. Central dialects. In E. Yarshater (ed.), Encyclopedia Iranica. New York: Mazda. 1991; V(3): 242-252.

How to cite:

Taheri T. Ergative and verb agreement in Jowsheqani. *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani*. 2023; 1(15): 7-23. DOI:10.22124/plid.2024.25739.1654

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

ارگتیو و مطابقه فعلی در جوشقانی

اسفندیار طاهری^۱

چکیده

جوشقانی یکی از زبان‌های مرکزی ایران است که در شهر جوشقان، در شمال اصفهان صحبت می‌شود. این زبان ساخت ارگتیو را به صورت مطابقه فعلی دارد. در این ساخت فعل شناسه‌ای می‌گیرد که از جهت شخص، شمار و جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. هدف این مقاله بررسی چگونگی مطابقه در ساخت ارگتیو در جوشقانی است، و نگاهی دارد به موضوع گسسته‌بودن ارگتیو در این زبان. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد فعل در ساخت ارگتیو از نظر جنس با مفعولی که به صورت اسم یا ضمیر شخصی اشاره در جمله آمده‌است، مطابقت می‌کند. از جهت شخص و شمار با مفعولی که به صورت ضمیر آزاد یا پیوسته در جمله آمده‌است مطابقت می‌کند. اما فعل می‌تواند مفعولی را که مرجع مشخصی در جمله ندارد، نیز نشانه‌گذاری کند. ارگتیو در جوشقانی از این جهت گسسته است که علاوه بر اینکه ارگتیو حالت‌نمایی نیست، به صورت مطابقه فعلی نیز تنها در جمله‌هایی به کار می‌رود که فعل آنها بر پایه ستاک گذشته ساخته شده‌است.

واژگان کلیدی: ارگتیو، ساخت کنایی، مطابقه فعلی، جوشقانی، زبان‌های ایرانی

۱- مقدمه

ارگتیو که از ویژگی‌های شاخص زبان‌های شمال غربی و شماری از زبان‌های جنوب غربی ایران است، ساختی است که در آن فاعل فعل ناگذر با مفعول فعل گذرا یکسان نشانه‌گذاری می‌شود و این دو در برابر عامل فعل گذرا قرار می‌گیرد که به شیوه متفاوتی نشانه‌گذاری می‌شود. ارگتیو در زبان‌های ایرانی به دو شکل نمود یافته‌است، یکی به صورت حالت‌نمایی که در زبان‌هایی دیده می‌شود که صرف اسم دارند و هم‌زمان ارگتیو هم هستند، این گونه از ارگتیو در زبان‌هایی مانند تاتی، بلوچی و هورامی دیده می‌شود. دیگری به شکل مطابقت فعل است که در آن فعل از جهت شخص و شمار یا جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. این گونه از ارگتیو است که در بیشتر زبان‌های ایرانی دیده می‌شود و به‌ویژه در زبان‌های جنوب غربی که اسم حالت ندارد، تنها همین گونه کاربرد دارد؛ گونه‌ای از ارگتیو که به صورت مطابقت فعل با مفعول شناخته می‌شود. البته در زبان‌های ایرانی شناسه‌ای که چنین مطابقتی را نشان دهد، اغلب حذف شده‌است و فعل‌های گذشته گذرا اغلب بدون شناسه به کار می‌روند، اما شماری از زبان‌های ایرانی مانند تاتی هستند که همچنان چنین شناسه‌ای را حفظ کرده‌اند. اما در مورد زبان‌های مرکزی که جوشقانی یکی از آنهاست این شناسه عموماً حذف شده‌است، تنها در گروه محدودی از این گویش‌ها که پیرامون کاشان و نطنز هستند، چنین شناسه‌ای همچنان به کار می‌رود. جوشقانی یکی از این زبان‌هاست که به‌ویژه در گفتار کهنسالان کاربرد شناسه‌ای که با مفعول مطابقت کند، همچنان وجود دارد. این مقاله به بررسی چگونگی مطابقت فعلی در ساخت ارگتیو در جوشقانی می‌پردازد و هدف این مقاله بررسی دیگر جنبه‌های ساخت ارگتیو، به‌ویژه مباحث نحوی مربوط به عامل فعل در ارگتیو نیست و این موضوعات پیش از این در کار برجیان (2010) و طاهری (۱۳۹۹) بررسی شده‌است. این مقاله همچنین نگاهی دوباره خواهد داشت به ارگتیو گسسته و دامنه کاربرد ارگتیو در جوشقانی.

جوشقانی یکی از زبان‌های مرکزی ایران است که در کنار میمه‌ای، قهرودی، ابیان‌های، بادرودی، ابوزیدآبادی و چند زبان دیگر در شاخه شمال شرقی از گویش‌های مرکزی قرار می‌گیرند (Windfuhr, 1991). این زبان که به زبان محلی گوشگونی^۱ گفته می‌شود، در شهر کوچک جوشقان در ۱۰۰ کیلومتری شمال شهر اصفهان و ۱۰ کیلومتری شرق میمه صحبت می‌شود (Borjian, 2010).

1. Gušguni

داده‌های این مقاله برگرفته از پیکره گفتاری است که در چارچوب مستندسازی جوشقانی (Taheri, 2017) تهیه شده است و در گنجینه زبان‌های در خطر جهان (نک. www.elararchive.org) وابسته به فرهنگستان علوم برلین آرشیو شده است. این پیکره شامل تعدادی فایل صوتی و ویدیویی از جوشقانی است که برخی از آنها آوانویسی شده و ترجمه فارسی نیز دارد. فایل‌های صوتی، ویدیویی و متنی این پیکره از شماره ۰۰۰۱ تا ۰۰۸۲ شماره‌گذاری شده و ارجاع‌های متن مقاله به این پیکره، به شماره این فایل‌ها ارجاع می‌دهد.

۲- چارچوب نظری

ارگتیو ساختی دستوری است که در آن فاعل فعل ناگذر^۱ با مفعول فعل گذرا^۲ به شیوه یکسانی نشانه‌گذاری می‌شود، و این دو با فاعل فعل گذرا^۳ متفاوت هستند، که به شیوه متفاوتی نشانه‌گذاری می‌شود. یکی از نمونه‌های ارگتیو در نظام حالت‌نمایی اسم است. در چارچوب حالت‌نمایی سازه‌های یک عبارت اسمی، ارگتیو دو حالت دارد، حالت مطلق^۴ که بی‌نشان است و برای نشان دادن فاعل فعل ناگذر و مفعول فعل گذرا به کار می‌رود، از این جهت ارگتیو که نشان‌دار است و برای نشان دادن فاعل فعل گذرا به کار می‌رود. از این جهت ارگتیو در برابر الگوی آشناتر و رایج‌تر مفعولی در زبان‌هایی مانند فارسی و انگلیسی قرار می‌گیرد که در آن حالت فاعلی^۵ فاعل فعل ناگذر و فاعل فعل گذرا را نشانه‌گذاری می‌کند، و حالت دیگر که مفعولی است مفعول فعل گذرا را نشان می‌دهد (Dixon, 1994: 1). برای مثال اشتهاردی، از گونه‌های تاتی جنوبی، ساخت دوگانه حالت با دو حالت مستقیم و غیرمستقیم دارد. در این گونه که ساخت ارگتیو نیز دارد، حالت مستقیم برابر با حالت مطلق در ساخت ارگتیو است و فاعل فعل ناگذر و مفعول فعل گذرا را نشانه‌گذاری می‌کند، در حالی که حالت غیرمستقیم برابر با حالت ارگتیو است و فاعل فعل گذرا را نشان می‌دهد (Payne, 1998).

1.	Hasan	bešō
	حسن.DIR/ABS	رفت.PST.3SG-FEM
	<i>subject</i>	
- «حسن رفت»

-
1. subject
 2. object
 3. agent
 4. Absolutive
 5. Nominative

2. **Hasan-e** fur=eš beza
 حسن.OBL/ERG پسر.DIR/ABS=3SG زد-PST.3SG
agent object
 «حسن پسرش را زد»

3. šir-e **Hasan** bexārd
 شیر-OBL/ERG حسن.DIR/ABS خورد-PST.3SG
agent object
 «شیر حسن را خورد»

سازوکار دیگری که برای نشانه‌گذاری در ساخت ارگتیو به کار می‌رود، مطابقت فعل با سه سازه *agent, object, subject* در گروه اسمی است. هرگاه فعل یا فعل کمکی شناسه‌ای داشته باشد که این شناسه نشانگر شخص و/یا شمار و/یا جنس اسمی در عبارت اسمی باشد، مطابقت این شناسه با هر یک از سه سازه اصلی می‌تواند معیاری بر ارگتیو بودن یا مفعولی بودن یک زبان باشد. اگر این شناسه به اسمی که در نقش *subject* یا *agent* است، ارجاع دهد، و شناسه متفاوتی برای ارجاع به *object* به کار ببرد، می‌توان گفت چنین زبانی از نوع مفعولی است، اما اگر این شناسه به اسمی که در نقش *subject* و *object* است ارجاع دهد، و شناسه دیگری برای ارجاع به *agent* به کار ببرد، چنین زبانی از نوع ارگتیو است. در عمل بیشتر زبان‌های مفعولی *subject* و *agent* را در فعل ارجاع‌دهی می‌کنند اما *object* را نمی‌کنند، و به همین شکل بیشتر زبان‌های ارگتیو فقط *subject* و *object* را ارجاع‌دهی می‌کنند (Dixon, 1994: 42; Manning, 2006). در مثال (۴) از اشتیاردی *bezia* فعل گذشته ۳-مفرد مؤنث است که با مفعول جمله *tetia* «دختر» که مفرد و مؤنث است، مطابقت کرده است:

4. **Hasan-e** tetia=š bezi-a
 حسن.OBL/ERG.M دختر.DIR/ABS.F=3SG زد-PST-F.
agent object
 «حسن دخترش را زد»

در مثال (۵) *bazandi* فعل گذشته ۳-جمع است که با مفعول جمله *lazakehā* «بچه‌ها» که جمع است، مطابقت کرده است:

5. **Hasan-e** lazak-ehā baza-ndi
 حسن.OBL/ERG بچه.DIR/ABS-PL زد-PST-3PL
agent object
 «حسن بچه‌ها را زد»

نکته مهمی که در بررسی ارگتیو باید توجه داشت، موضوع ارگتیو گسسته است. درحالی‌که زبان‌هایی که مفعولی هستند از نظر حالت‌نمایی، مطابقت و ساختارهای نحوی کاملاً مفعولی هستند، اما در مورد زبان‌های ارگتیو چنین نیست، درواقع هیچ زبانی وجود ندارد که کاملاً ارگتیو باشد. زبان‌هایی که سرشت ارگتیو دارند، همیشه نشانه‌هایی از ساخت مفعولی هم دارند، به‌بیان دیگر، این زبان‌ها آمیزه‌ای از ویژگی‌های ارگتیو و مفعولی دارند. بحثی که اینجا مطرح است و به نام گسستگی در ارگتیو شناخته می‌شود اینکه یک زبان ارگتیو تا چه اندازه ارگتیو است. گسستگی بین میزان ارگتیو و مفعولی بودن می‌تواند چند بُعد داشته و از جهت صرفی و نحوی جای بررسی داشته باشد (Manning, 2006).

بحث ارگتیو گسسته را اگر بخواهیم با صرف شروع کنیم، می‌توان گفت در زبان‌هایی که ارگتیو را به شکل حالت‌نمایی دارند، در مورد اینکه نظام حالت در این زبان‌ها تا چه اندازه ارگتیو و تا چه اندازه مفعولی است، یک پیوستار وجود دارد. درحالی‌که برخی زبان‌ها در نظام حالت‌نمایی کاملاً ارگتیو هستند، برخی این‌گونه را در شرایط خاصی دارند و در برخی هم ارگتیو حالت‌نمایی خیلی محدود است. ابعاد این تنوع می‌تواند وابسته به مقوله‌های دستوری مختلف مانند زمان، نمود و مانند آن باشد. گونه دیگری از ارگتیو گسسته، گسستگی بین استفاده از الگوی حالت‌نمایی یا الگوی مطابقت فعلی است. درحالی‌که برخی زبان‌ها هر دو الگو را هم‌زمان به‌کار می‌برند (مانند تاتی و بلوچی در میان زبان‌های ایرانی)، برخی حالت‌نمایی را با الگوی ارگتیو دارند، ولی نظام مطابقت فعلی را تماماً مفعولی به‌کار می‌برند (در میان زبان‌های ایرانی، زبانی که حالت اسم داشته باشد و چنین گسستگی‌ای، وجود ندارد). در بیشتر زبان‌های ایرانی که نظام حالت ندارند، ارگتیو را فقط به شکل مطابقت فعلی به‌کار می‌برند.

از دید تاریخی هم می‌توان گسستگی ارگتیو را بررسی کرد. زبان‌ها در روند تحول تاریخی خود ساختار ایستایی برای ارگتیو یا مفعولی ندارند. بسیاری از زبان‌ها در روند تحول تاریخی خود از ارگتیو به مفعولی یا برعکس آن تغییر می‌کنند. چنانکه در مورد زبان فارسی می‌بینیم، فارسی باستان زبانی مفعولی بوده‌است، سپس در فارسی میانه نشانه‌هایی از الگوی ارگتیو شکل می‌گیرد و باز دوباره در فارسی الگوی ارگتیو از میان می‌رود و فارسی به زبانی مفعولی تبدیل می‌شود. در مورد دیگر زبان‌های ایرانی غربی که اکنون ساختار ارگتیو دارند، می‌توان گفت همه بازمانده زبان‌هایی هستند (فارسی باستان، مادی یا ایرانی آغازین) که مفعولی بوده‌اند. در مورد اینکه این پدیده چرا و چگونه انجام می‌گیرد بررسی‌های زیادی شده‌است. نخستین بار

کوریلوویچ^۱ (به نقل از Dixon, 1994: 189) به بررسی این موضوع پرداخت و دیدگاه اساسی وی این بود که زبان مفعولی که ساخت مجهول دارد و آن را با کنشگری در حالت غیرمستقیم بیان می‌کند و به هر دلیل ساخت مجهول را بر کاربرد فعل گذرا ترجیح می‌دهد، گرایش دارد که به زبانی با درجاتی از الگوی ارگتیو تبدیل شود. دیکسون (1994: 185) سازوکارهای مختلفی برای تبدیل یک زبان مفعولی به ارگتیو مطرح می‌کند، اما تأکید می‌کند که ساخت‌های مجهول و کامل مهم‌ترین خاستگاه‌های ارگتیوند. درباره خاستگاه ارگتیو در زبان‌های ایرانی چند پژوهش شده‌است: پیریکو^۲ (1979) آنچه را در فارسی باستان خاستگاه ارگتیو در زبان‌های ایرانی دانسته می‌شود، گونه‌ای ساخت ملکی می‌داند. اما کاردونا^۳ (1970) و باینون^۴ (1980) ساخت مجهول را خاستگاه ارگتیو در زبان‌های ایرانی می‌دانند. منشی‌زاده و کریمی (۱۳۸۸) ساخت ارگتیو را در زبان‌های ایرانی بازمانده ساخت ترکیبی صفت مفعولی می‌دانند که نمونه‌ای از آن در فارسی باستان برای بیان نمود کامل به کار رفته و جایگزین ستاک نقلی شده‌است. این ساخت به لحاظ معنایی نتیجه و حاصل انجام گرفتن عملی را بیان می‌کند که در گذشته انجام گرفته‌است و در زمان حال به آن نگریسته می‌شود. سپس در فارسی میانه با کاهش بیشتر نظام تقابلی زمان، ساخت صفت مفعولی دست‌خوش گسترش معنایی (نقشی) می‌شود و به‌صورت تنها ابزار برای بیان ساخت متعدی استفاده می‌شود و صفت مفعولی به تدریج معنای رخدادی می‌گیرد. ایشان معتقدند در زبان‌های ایرانی فعل متعدی در ساخت ارگتیو در حال گذار از مرحله صفت مفعولی به فعلی تمام‌عیار است و فعل بند اصلی به لحاظ معنایی متعدی ولی به لحاظ نحوی لازم است. بروز حالت مستقیم بر روی گروه اسمی مفعول پیامد مستقیم این ویژگی بینابینی فعل کنایی است. گروه اسمی مفعول در ساخت ارگتیو متمم فعلی قرار می‌گیرد که از نظر نحوی قابلیت اعطای حالت غیرمستقیم را ندارد و از این حیث مانند فعل لازم رفتار می‌کند.

۳- پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش‌هایی که به بررسی دستور جوشقانی پرداخته‌اند برمی‌گردد به داده‌هایی که نخستین بار لمبتون^۵ (1938) از سه زبان ایرانی از جمله جوشقانی منتشر کرد. وی جدول صرف

1. Kuryłowicz
2. Pireyko
3. Cardona
4. Bynon
5. Lambton

فعل‌ها و چند داستان به زبان جوشقانی نیز آورده بود که سپس همین متن‌ها منبع اصلی داده‌های برجیان (2010) برای توصیف دستور جوشقانی شد. توصیف برجیان برپایه داده‌های محدود لمبتون است و آنچه در مورد ارگتیو گفته، محدود به این است که فعل‌های گذشته گذرا ساخت ارگتیو دارند و در این ساخت فعل گذشته گذرا شناسه نمی‌گیرد بلکه به جای شناسه ضمیر شخصی که اغلب واژه‌بست است قبل از فعل به عنوان عامل فعل می‌آید. در این کار نمونه‌ای از ساخت ارگتیو که شناسه فعل با مفعول مطابقت کرده باشد دیده نمی‌شود. توصیفی که حیدری (۱۳۹۶) از دستور جوشقانی کرده، نیز محدود به جدول صرفی فعل‌هاست و اشاره‌ای به ساخت نحوی ارگتیو نشده‌است. طاهری (۱۳۹۹) در بررسی واژه‌بست‌های ضمیری در جوشقانی، در بخشی که به بررسی نقش ضمیر واژه‌بستی در جوشقانی می‌پردازد، جنبه‌هایی از ساخت ارگتیو را در جوشقانی بررسی کرده‌است. طاهری (۱۴۰۰) همچنین در بررسی ساخت‌های آینده‌ساز در جوشقانی، آنجاکه ساخت آینده دور را بررسی کرده‌است، به کاربرد ارگتیو در این ساخت اشاره و نقش و خاستگاه ستاک گذشته را در ساخت‌های آینده و نامحقق بررسی می‌کند.

۴- بحث و بررسی

در این بخش پس از بررسی نوع ارگتیو به کاررفته در جوشقانی، بحثی در مورد مقوله مطابقت در ارگتیو خواهد شد و چگونگی مطابقت فعل با مفعول جمله در ساخت ارگتیو بررسی می‌شود، و در پایان نگاهی خواهد شد به ارگتیو گسسته و دامنه کاربرد آن در جوشقانی.

۴-۱- ارگتیو در جوشقانی

با توجه به اینکه جوشقانی نظام حالت ندارد، طبیعی است که ارگتیو به صورت حالت‌نمایی در این زبان وجود ندارد. همانند بیشتر زبان‌های ایرانی شمال غربی ارگتیو به شکل مطابقت فعلی نمود یافته‌است. این بدان معنی است که شناسه‌ای که فعل جمله می‌گیرد از جهت شخص و شمار و/یا جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند نه با فاعل جمله. مانند مثال (۶) که فعل مؤنث *ba-bard-a* با مفعول جمله *jan* «زن» مطابقت کرده‌است. یا در مثال (۷) درحالی‌که عامل فعل ضمیر واژه‌بستی *m-* است، فعل جمله با گرفتن شناسه ۳-جمع با مفعول جمله که ضمیر اشاره جمع *niyâ* «اینها» است، مطابقت کرده‌است:

6. *šiu-a jan=eš ba-bard-a šahr*
شهر PST-3SG.F بردن-PRF 3SG=زن DEF-شهر

7. ba-ma š=aâ ke niyâ=m ba-ynâsâ-inda
 PRF-آمد.PST.3SG 3SG-گفت.PST که =1SG PRF-شناختن.PST-3PL
 «آمد و گفت که اینها را شناختم» (Taheri, 2017: 0011)
 «شوهر زنش را به شهر برد» (Taheri, 2017: 0001)

پرسش این است که چرا چنین ساختی ارگتیو تلقی می‌شود؟ و چگونه با تعریف ارگتیو که در چارچوب نظری اشاره شد هم‌خوانی دارد؟ چنانکه گفته شد ارگتیو ساختی است که در آن فاعل فعل ناگذر با مفعول فعل گذرا به شیوه یکسانی نشانه‌گذاری می‌شود، و این دو متفاوت با فاعل فعل گذرا هستند، که به شیوه متفاوتی نشانه‌گذاری می‌شود. نکته اصلی در این تعریف رفتار یکسان subject با object است و اینکه هر دو با agent رفتار متفاوتی دارند. این ساخت از این جهت ارگتیو محسوب می‌شود که subject و object هر دو با فعل مطابقت می‌کنند، درحالی که agent چنین نیست.

پیش از بررسی جنبه‌های مختلف این مطابقت فعلی، نخست نگاهی باید داشت به مطابقت و عناصر دخیل در آن. استیل^۱ (1978) مطابقت را هماهنگی نظام‌مند بین مشخصه معنایی یا صوری یک عنصر با مشخصه صوری عنصر دیگر می‌داند. مثلاً صفتی که مشخصه صوری شمار و جنس اسم را توصیف کند، گفته می‌شود از این جهت با موصوف خود مطابقت دارد. در بیان مطابقت عموماً گفته می‌شود x مطابقت می‌کند با y در ویژگی z. در این بیان، y عنصری است که مطابقت را تعیین می‌کند و کنترلگر مطابقت نامیده می‌شود، x عنصری است که صورت آن با مطابقت مشخص می‌شود و هدف مطابقت نامیده می‌شود، و z ویژگی یا مقوله دستوری است که با مطابقت مشخص می‌شود، مانند شمار، جنس و مانند آن (Corbett, 2003). در چارچوب مطابقت فعلی که در ارگتیو مطرح می‌شود می‌توان گفت مفعول جمله که مطابقت را مشخص می‌کند کنترلگر، فعل که شناسه آن با مطابقت تعیین می‌شود، هدف مطابقت است و ویژگی که در این مطابقت تعیین می‌شود شخص، شمار و جنس است. با این تعریف در بخش بعد جنبه‌های مختلف مطابقت فعلی در ساخت ارگتیو در جوشقانی بررسی می‌شود.

1. Steele

۴-۲- مطابقت فعلی در ارگتیو

گفته شد که در ساخت ارگتیو در جوشقانی فعل جمله اگر شناسه بگیرد از جهت شخص، شمار و جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. در مورد مطابقت فعل از جهت جنس با مفعول، با توجه به اینکه جوشقانی جنس فعل را فقط در سوم شخص مفرد نشانه‌گذاری می‌کند، پس در مورد جنس فعل تنها می‌تواند مفعول مفرد را نشانه‌گذاری کند. نشانه جنس مؤنث پسوند *-a* است که به فعل افزوده می‌شود. در ستاک‌های گذشته پایان یافته به *-rd* در صورت مذکر فعل، *-rd* در جایگاه پایانی حذف می‌شود (Borjian, 2010). دو مثال زیر تقابل دو فعل مذکر و مؤنث را نشان می‌دهد، در مثال (۸) فعل با مفعول مذکر و در مثال (۹) با مفعول مؤنث مطابقت کرده‌است:

8. *ya rus-i=m da*
 داشت.PST.M *rus-i=m* خروس=1SG INDEF=1SG یک
 «خروسی داشتم» (Taheri, 2017: 0001)

9. *ya karg-i=m dard-a*
 داشت.PST-F *karg-i=m* مرغ=1SG INDEF=1SG یک
 «مرغی داشتم» (Taheri, 2017: 0001)

نظر به اینکه شناسه فعل مذکر بی‌نشان است و کاربرد عمومی دارد، تأکید بیشتر بر بررسی فعلی است که با مفعول مؤنث مطابقت می‌کند. مفعول مؤنث می‌تواند اسم مؤنثی باشد که در جمله ذکر می‌شود، مانند مثال (۱۰) که دو فعل جمله با اسم مؤنث *saw* «سیب» مطابقت کرده‌است، یا مثال (۱۱) که فعل جمله با اسم مؤنث *jan* «زن» مطابقت کرده‌است:

10. *saw=em ârgat-a vo ya gaza=m be-dâ-a*
 دادن.PST-F *saw=em* سیب=1SG *ârgat-a* برداشتن.PST-F *vo ya gaza=m* و یک گاز=1SG PRF
 «سیب را برداشتم و یک گاز دادم (زدم)» (Taheri, 2017: 0013)

11. *man jan=em=em be-ât-a*
 گفتن.PST-F *man jan=em=em* من زن=1SG=1SG PRF
 «من به زنم گفتم» (Taheri, 2017: 0010)

اما مفعول می‌تواند ضمیر اشاره/سوم شخص مؤنث نیز باشد. مانند مثال (۱۲) که فعل جمله با ضمیر *nina* «این (مؤنث)» مطابقت کرده‌است:

12. *nina ke man bârda -bö-a enna*
 اینجا F-بود-PTCP. آورده من که F. این
 «این (زنم) را که من آورده بودم اینجا» (Taheri, 2017: 0045)

در مثال‌های بالا فعل با مفعولی مطابقت کرده‌است که در جمله یک نشانه صوری دارد، اما گاهی مفعولی که مرجع فعل است، در جمله قبل نشانه‌گذاری شده‌است. در مثال (۱۳) فعل *m=ârgata* «برداشتیم» که مؤنث است، مرجع مشخصی در جمله اصلی به‌عنوان مفعول ندارد، اما با مفعولی مطابقت می‌کند که در جمله قبل از نظر معنایی اشاره شده و با فعل مؤنث *baboa* نشانه‌گذاری شده‌است، یعنی «[زنی] که زایمان کرده‌است»، یا در مثال (۱۴) فعل مؤنث *vâtia* مرجع مفعول در جمله ندارد، بلکه مفعول اسم *jana* است که در جمله قبل به‌عنوان فاعل آمده و با فعل *arbafta* نیز نشانه‌گذاری شده‌است:

13. *vaz?e-haml=eš ke ba-boa m=ârgata bameam Gušgun*
 جوشقان آدمم PST-F برداشتن=1SG. F. شد-PRF که 3SG=زایمان
 «زایمانش که شد، (زنم) را برداشتیم و آدمم به جوشقان» (Taheri, 2017: 0010)

14. *ya jana-i bâlâ dašt-e Gušgun da a-rbaft-a*
 PST-F. گریستن-IMPF در جوشقان EZ-دشت بالا INDEF-زن یک
 «یک زنی بالای دشت جوشقان داشت گریه می‌کرد»
man be-m-vâti-a
 من PRF=1SG. گفته-PTCP-F
 «من بهش گفته‌ام» (Taheri, 2017: 0010)

علاوه بر جنس، مطابقت فعلی در ساخت ارگتیو می‌تواند شمار و شخص مفعول را نیز نشانه‌گذاری کند. شناسه‌ای که فعل در ساخت ارگتیو می‌گیرد، با مفعول مطابقت می‌کند. اما چنین مطابقتی هنگامی انجام می‌گیرد که خود مفعول به‌صورت اسم در جمله ذکر نشده باشد، زیرا شخص و شمار از ویژگی‌های ضمیر است و شناسه فعل با مفعولی مطابقت می‌کند که در قالب ضمیر آزاد یا واژه‌بستی آمده یا اینکه با نشانه دیگری در جمله قبل نشانه‌گذاری شده باشد. در مثال (۱۵) فعل *naxossa boam* که شناسه ۱- مفرد روی فعل کمکی دارد، با *man* که مفعول جمله است مطابقت کرده‌است. در مثال (۱۶) نیز فعل *ba-š-bardam* که

شناسه ۱- مفرد گرفته با ضمیر آزاد *man* که در جمله قبل آمده و سپس در جمله دوم مفعول واقع شده، مطابقت کرده است:

15. *m=aâ man ge maga be=š na-xossa -bö-am*
 1SG=گفتن.PST من مگر که به=3SG NEG-زده.PTCP بود-1SG

«گفتم من را مگر [پدرم] زده بود؟» (Taheri, 2017: 0061)

16. *dast=e man yadâ=š ba-gat o ba=š=bard-am*
 دست=EZ من جدا=3SG PRF- PRF=3SG=بردن.PST-
 و گرفتن.PST 1SG

«دست من تنها را گرفت و من را برد» (Taheri, 2017: 0010)

فعل می‌تواند با مفعولی که ضمیر واژه‌بستی است و در جمله قبل آمده است نیز مطابقت داشته باشد. مانند مثال (۱۷) که فعل *gat-ē* که شناسه ۲- مفرد دارد با مفعولی مطابقت کرده که در جمله قبل به صورت ضمیر پیش‌بست *d-* به عنوان مفعول جمله دو بار به کار رفته است.

17. *Hâji-Râvanji d=ârgir-e ba=d=aber-e vali*
 حاجی راونجی 2SG=برداشتن.PRS-3SG PRF=2SG=بردن.PRS.3SG ولی

«حاجی راونجی تو را برمی‌دارد و می‌برد، ولی»

aga gola-i da ba=šun=gat-ē na-â
 اگر جا=INDEF در گرفتن.PST-2SG NEG-گفتن.IMP.2SG

«اگر در جایی تو را گرفتند، (به کسی) نگو» (Taheri, 2017: 0013)

فعل می‌تواند با مفعولی مطابقت کند که در جمله نیامده است، اما در جمله قبل شمار و شخص آن به عنوان فاعل مشخص شده باشد. در واقع فاعلی که در جمله قبل با فعل نشانه‌گذاری شده است، می‌تواند در جمله بعدی به عنوان مفعول با فعل گذشته مطابقت کند. مانند مثال (۱۸) که فعل ناگذر جمله اول *šo=am* فاعل پنهان *man* «من» را نشانه‌گذاری کرده است، سپس همین فاعل در جمله بعد مفعول پنهان می‌شود و با فعل گذشته گذرا *bardam* مطابقت کرده است. در مثال (۱۹) نیز فعل *šo-ima* فاعلی را نشانه‌گذاری کرده است که در جمله بعد از نظر معنایی مفعول واقع شده و با فعل *bard-ima* مطابقت کرده است:

18. *nona ke šo-am ba=šu=hosnâ-am*
 آنجا که رفتن.PST-1SG PRF=3PL=خواباندن.PST-1SG

«آنجا که رفتیم، من را خواباندند» (Taheri, 2017: 0013)

19. Tērun ke šo-ima ba=šun=bard-ima nona
 آنجا PST-1PL بردن=PRF-3PL رفتن که تهران
 «تهران که رفتیم، ما را بردند آنجا» (Taheri, 2017: 0013)

اگر فعل مفعول غیرجاندارى داشته باشد که در جمله ذکر شده باشد، فعل می‌تواند با مفعول باواسطه (متمم به‌ای) که در جوشقانی همانند مفعول بی‌واسطه بی‌نشان است (هر دو بدون حرف اضافه به کار می‌روند، نک. Borjani, 2010) مطابقت کند. در واقع چنین متممی از نظر نحوی مفعول دوم محسوب می‌شود. مثلاً در مثال (۲۰) مفعول جمله raxt «لباس» و pül «پول» است، اما فعل که شناسه ۱-مفرد -am گرفته، با این مفعول مطابقت نکرده، بلکه با مفعول دوم که در واقع ضمیر پنهان man «من» است، مطابقت کرده‌است. در مثال (۲۱) نیز مفعول جمله čâyi «چای» است اما فعل جمله که شناسه ۱-جمع -ima دارد با مفعول پنهان amā «ما» که در جمله ذکر نشده مطابقت کرده‌است:

20. raxt=em=šun dâ-am o pül=em=šun dâ-am
 1SG=3PL لباس دادن PST-1SG 1SG=3PL پول دادن 1SG=3PL
 «لباس را به من دادند و پول را به من دادند» (Taheri, 2017: 0013)

21. nawbat=emun ba-resâ ya čâyi=š=ju âdâ-ima
 1PL نوبت رسید-PRF 3SG یک چای=3SG=هم دادن PST-1PL
 «نوبت‌مان که رسید، یک چای هم به ما داد» (Taheri, 2017: 0010)

در تمام مثال‌های بالا، فعل در ساخت ارگتیو با مفعولی مطابقت کرده که به نوعی نشانه‌گذاری شده اما در جوشقانی شناسه فعل در ساخت ارگتیو می‌تواند نشانه مفعولی باشد که نشانه‌گذاری نشده‌است. در واقع شناسه فعل مرجعی در جمله ندارد. به مثال (۲۲) اگر دقت شود، شناسه -ima در فعل babard-ima مفعولی را نشان می‌دهد که هیچ مرجعی در جمله حتی به صورت معنایی ندارد. در واقع این شناسه به جای مفعول «ما» آمده و خود شناسه بدون هم‌مرجع شدن، مفعول جمله را نشانه‌گذاری کرده‌است.

22. mowqei ke Eslâhât ba-ma ru be Ruing
 موقعی که اصلاحات ارضی PRF-3SG آمد PST-3SG در راونج به
 «موقعی که اصلاحات ارضی به راونج آمد»

Râvanjiyun=ešun *ba-bard-ima*
 3PL=راونجی‌ها PRF-PST-1PL بردن

«ما راونجی‌ها را بردند» (Taheri, 2017: 0012)

در مثال (۲۳) نیز شناسه *-ē* در فعل *dâ-ē* مفعولی را نشانه‌گذاری کرده‌است، که مرجعی در جمله ندارد. در واقع این شناسه جایگزین ضمیر *to* «تو» شده که در جمله حذف شده‌است.

23. *š=aâ çârdeh ru esterâhat=mun dâ-ē*
 3SG=گفتن.PST 1PL=استراحت روز چهارده PST-2SG دادن

«گفت چهارده روز به تو استراحت دادیم» (Taheri, 2017: 0013)

مثال‌هایی از نوع دو مثال بالا در مورد بی‌مرجع بودن شناسه فعل، جمله‌هایی برگرفته از گفتار است که در آن ممکن است در چند جمله قبل‌تر از نظر صوری یا معنایی به مفعول جمله اشاره شده باشد. اما پیکره جوشقانی داده‌هایی تک‌جمله‌ای دارد که براساس پرسشنامه تهیه شده‌اند. در این جمله‌ها نیز مواردی دیده می‌شود که شناسه فعل مرجع مفعول ندارد و خود شناسه بدون هم‌مرجع شدن، مفعول ضمیری فعل را نشانه‌گذاری کرده‌است. در مثال (۲۴) شناسه *-inda* جایگزین مفعول «آنها» شده و در مثال (۲۵) نیز شناسه *-ē* مفرد *-ē* جایگزین مفعول «تو» شده‌است:

24. *to čiči-d be-vât-inda*
 2SG=چه تو PRF-PST-3PL گفتن

«تو به آنها چه گفتی؟» (Taheri, 2017: 0001)

25. *be=m=vât-ē*
 PRF=1SG=گفتن.PST-2SG

«به تو گفتم» (Taheri, 2017: 0001)

۴-۳- ارگتیو گسسته در جوشقانی

ارگتیو در جوشقانی همانند دیگر زبان‌های ایرانی گسسته است. این گسستگی از چند جنبه وجود دارد: از یک جهت گسستگی بین ارگتیو حالت‌نمایی و ارگتیو مطابقت فعلی مطرح است، که چون جوشقانی نظام حالت ندارد، ارگتیو را به صورت حالت‌نمایی ندارد. در مورد ارگتیو به صورت مطابقت فعلی باید بررسی کرد که دامنه کاربرد ارگتیو در ساخت‌های فعلی چگونه

است، و کاربرد آن مشروط به چه شرایطی است. آیا زمان، نمود یا وجه فعل میزان گسسته بودن را تعیین می‌کند؟ دیکسون (۹۷: ۱۹۹۴) در بررسی گسسته‌بودن ارگتیو در ارتباط با زمان، نمود و وجه فعل نتیجه می‌گیرد که در زبان‌هایی که ارگتیو با زمان یا نمود مشروط می‌شود، معمولاً در زمان گذشته و نمود کامل کاربرد می‌یابد. همچنین ساخت‌های آینده‌ساز و نامحقق^۱ نیز بستر مناسبی برای شکل‌گیری ارگتیو هستند، درحالی‌که کاربرد ارگتیو در نمود در جریان اختیاری است. از نظر وجه نیز درحالی‌که وجه امری همیشه با الگوی مفعولی بیان می‌شود، بیشتر وجه‌های دیگر می‌توانند ارگتیو باشند. ارزیابی کلی دیکسون این است که الگوی ارگتیو در کل در عبارت‌هایی دیده می‌شود که یک نتیجه روشن را که در زمان گذشته انجام گرفته و کامل شده است بیان می‌کنند، و هنگامی که عبارت اشاره دارد به چیزی که هنوز اتفاق نیفتاده و کامل نشده ارگتیو به ندرت به کار می‌رود.

در مورد ارگتیو در زبان‌های ایرانی، از جمله جوشقانی عموماً گفته می‌شود که ارگتیو فقط در جمله‌هایی که فعل گذشته دارند به کار می‌رود. در این بخش نگاهی دوباره به این دیدگاه می‌شود و درستی آن در مورد جوشقانی بررسی می‌گردد. در تمام مثال‌های بالا، فعل زمان گذشته و نمود کامل داشت. ولی آیا کاربرد ارگتیو در جوشقانی محدود به چنین فعل‌هایی است؟ داده‌های موجود در پیکره نشان می‌دهد که ساخت ارگتیو به صورت مطابقت فعلی در زمان‌های دیگر یا وجه‌های خاصی هم به کار می‌رود. یکی دیگر از موارد کاربرد ارگتیو در ساخت آینده دور است. آینده دور در جوشقانی با ادات *kom / komi* به همراه ستاک گذشته که ساخت ارگتیو دارد ساخته می‌شود (طاهری، ۱۴۰۰)، مانند *komi kašt* در مثال (۲۶):

26. *pâyiz ke ba-e iyye=mun komi -kašt*
 پاییز که SUB-آمدن-PRS.3SG جو =1PL FUT PST.کاشتن-
 «پاییز که بیاید، جو خواهیم کاشت» (طاهری، ۱۴۰۰)

مشابه همین ساخت برای وجه نامحقق به کار می‌رود. یعنی ادات *kom / kâmâ* به همراه

ستاک گذشته که ساخت ارگتیو دارد و صرف فعل کمکی *bâ-* مانند مثال (۲۷):

27. *aga kâmâ=mun -zunâ ke ba=mun vâta -kom -bâ*
 اگا OPT-بدا IRR-PTCP.گفته PRF=1PL که PST.دانستن-IRR=1PL اگر
 «اگر می‌دانستیم که گفته بودیم» (طاهری، ۱۴۰۰)

1. Irrealis

چنانکه طاهری (۱۴۰۰) بررسی کرده‌است، آنچه در این دو ساخت چنان سستاک گذشته به‌کار می‌رود و ساخت ارگتیو دارد، از نظر تاریخی در اصل مصدر مرخم بوده که از نظر ساخت شبیه سستاک گذشته بوده‌است. پرسش این است که آیا از نظر هم‌زمانی این را باید سستاک گذشته در نظر گرفت یا مصدر مرخم. دیدگاه نگارنده این است که از نظر هم‌زمانی این سستاک گذشته است، زیرا رفتاری شبیه سستاک گذشته دارد. می‌توان گفت در اصل مصدر مرخم و شبیه سستاک گذشته بوده، سپس سخنگویان جوشقانی آن را به سستاک گذشته بازتحلیل کرده و همانند سستاک گذشته به‌کار برده‌اند. اکنون در پاسخ به پرسش اصلی در مورد چگونگی گسسته بودن ارگتیو و چگونگی مشروط بودن آن باید گفت با توجه به کاربرد ارگتیو در زمان آینده و وجه شرطی نامحقق، نمی‌توان گفت ارگتیو در جوشقانی مشروط به زمان گذشته است، بلکه در جوشقانی ارگتیو در تمام ساخت‌هایی که با سستاک گذشته ساخته می‌شود، کاربرد دارد و نمود یا وجه نمی‌تواند معیاری برای گسسته بودن ارگتیو باشد.

۵- نتیجه‌گیری

یافته‌های این مقاله را به این شکل می‌توان خلاصه کرد که با توجه به اینکه جوشقانی نظام حالت ندارد، ارگتیو تنها به شکل مطابقت فعلی نمود یافته‌است. این بدان معنی است که شناسه‌ای که فعل جمله می‌گیرد از جهت شخص و شمار و/یا جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. در مورد مطابقت فعل از جهت جنس با مفعول، با توجه به اینکه جوشقانی جنس فعل را فقط در سوم شخص مفرد نشانه‌گذاری می‌کند، فعل تنها می‌تواند مفعول مفرد را نشانه‌گذاری کند. این مفعول می‌تواند اسم مؤنثی باشد که در جمله ذکر می‌شود، یا ضمیر اشاره/سوم شخص مؤنث باشد. اما گاهی مفعول مؤنث نمود صوری ندارد، بلکه یک مشخصه معنایی است که فعل جمله با آن مطابقت دارد. علاوه بر جنس، مطابقت فعلی در ساخت ارگتیو می‌تواند شمار و شخص مفعول را نیز نشانه‌گذاری کند. یعنی شناسه‌ای که فعل در ساخت ارگتیو می‌گیرد با مفعول مطابقت می‌کند. اما چنین مطابقت‌های هنگامی انجام می‌گیرد که خود مفعول به‌صورت اسم در جمله ذکر نشده باشد، زیرا شخص و شمار از ویژگی‌های ضمیر است و شناسه فعل با مفعولی مطابقت می‌کند که در قالب ضمیر آزاد یا واژه‌بستی آمده باشد، یا اینکه با نشانه دیگری در جمله قبل نشانه‌گذاری شده باشد. شناسه فعل می‌تواند مرجع مفعول

نداشته باشد و خود شناسه بدون هم‌مرجع شدن، مفعول ضمیری فعل را نشانه‌گذاری کند. در مورد گسسته بودن ارگتیو در جوشقانی و اینکه دامنه کاربرد ارگتیو در ساخت‌های فعلی چگونه است و کاربرد آن مشروط به چه شرایطی است، با توجه به کاربرد ارگتیو در زمان آینده و وجه شرطی نامحقق نمی‌توان گفت ارگتیو در جوشقانی مشروط به زمان گذشته است، بلکه درست این است که در جوشقانی ارگتیو در تمام ساخت‌هایی که با ستاک گذشته ساخته می‌شوند، کاربرد دارد.

منابع

- حیدری مریم. گویش جوشقان قالی. کاشان: نشر مرسل. ۱۳۹۶.
- طاهری اسفندیار. درباره ساخت و کاربرد ساخت‌های آینده‌ساز در جوشقانی، پژوهش‌های زبانشناختی، ۱۴۰۰؛ (۲۴): ۲۱-۴۰.
- طاهری اسفندیار. واژه‌بست‌های ضمیری در جوشقانی، شواهدی از پیش‌بست‌سازی و میان‌بست‌سازی، پژوهش‌های زبانشناسی تطبیقی، ۱۳۹۹؛ (۲۲): ۷۵-۹۳.
- منشی‌زاده مجتبی، کریمی یادگار. درباره خاستگاه ساخت کنایی، زبانشناسی، ۱۳۸۸؛ (۴۵): ۹-۳۸.
- Borjian, H. The dialect of Jowshaqan, part one: phonology, morphology and syntax. *Iran and the Caucasus* 2010; (14): 83-116.
- Bynon, T. From passive to active in Kurdish via the ergative construction. In *Papers from the 4th international conference on historical linguistics 1980*; 151-163. Amsterdam: John Benjamins
- Cardona, G. The Indo-Iranian construction *mana krtam*. *Language*, 1970; (46): 1-12.
- Corbett, G. G. Agreement: terms and boundaries. In *The Role of Agreement in Natural Language. Proceedings of the 2001 Texas Linguistic Society Conference*. Austin, Texas. 2003; 109-122
- Dixon, R. M. *Ergativity*. Cambridge University Press. 1994.
- Lambton, A. K. *Three Persian Dialects*. London: Royal Asiatic Society. 1938.
- Manning, C. D. Ergativity, in Brown, K. (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics*, Elsevier Science, 2006; 4: 210-217.
- Payne, J. Ergative Construction, in Yarshater, E. (ed.), *Encyclopedia Iranica*, 1998; VIII: 555-558

- Pireyko L. A. On the genesis of Ergative construction in Indo-Iranian, in Plank, F. (ed.). *Ergativity, toward a theory of grammatical relation*, 1979; 481-489. London: Academic Press.
- Steele, S. Word order variation. A typological study. *Universals of human language*, (ed.) by JH Greenberg, CA Furgeson, and EA Moravcsik. *Syntax*. 1978; 4: 585-623
- Taheri, E. Documentation of Jowshaqani, a central Iranian language. 2017. www.elararchive.org
- Windfuhr, G. Central dialects. In E. Yarshater (ed.), *Encyclopedia Iranica*. Newyork: Mazda. 1991; V(3): 242-252.

روش استناد به این مقاله:

طاهری اسفندیار. ارگتیو و مطابقت فعلی در جوشقانی، *زبان فارسی و گویش‌های ایرانی*، ۱۴۰۲؛ ۱۵(۱): ۷-۲۳.
DOI:10.22124/plid.2024.25739.1654

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

